

Apunts de classe

Metodologia i dissenys

Metodologia sociocrítica

(Avaluació)

3.2. Investigació avaluativa

3.2.1. Definició

"l'avaluació es defineix com un procés de recollida de informació orientat a l'emissió de judicis de mèrit o de valor respecte a algun subjecte objecte o intervenció" (Mateo, 2000: 21)

"procés o conjunt de processos per l'obtenció i anàlisi de la informació significativa on recolzar judicis de valor sobre un objecte, fenomen, procés, aconteixement, com a suport d'una eventual decisió sobre el mateix" (Stufflebeam i Shinkfield, 1987)

Avaluar suposa establir comparacions a les que s'atorga un valor en funció d'algun criteri. La validesa del coneixement avaluatiu es demostra a través de la seva capacitat per assignar valoracions i la seva credibilitat a través de la seva capacitat per millorar lo avaluat.

Generalment quan es parla d'avaluació, ens referim a l'avaluació de programes educatius encara que també es poden considerar l'avaluació d'alumnes, professors, centres, etc.

Exemples clàssics d'IA

Moltes situacions problemàtiques en l'àmbit educatiu demanen uns IE.

- Quin programa de lectura és més eficaç?

- És eficaç el programa de formació proposat?
- S'aconsegueixen els objectius amb el mètode analític que amb el sintètic?

3.2.2. Característiques principals

El procés general de recerca, que serveix de punt de referència pel desenvolupament de cada modalitat d'investigació, presenta algunes especificacions en el cas de l'avaluativa

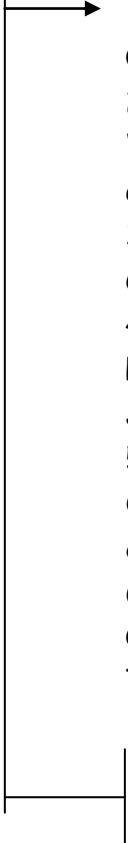
- Els judicis de valor s'expliciten no tan sols en la selecció i definició del problema, la responsabilitat dels quals comparteix l'avaluador amb altres instàncies, sinó també en el desenvolupament i aplicació dels procediments de l'estudi
- Resulta difícil, i a vegades inadequat, formula hipòtesis precises
- La replicació és pràcticament impossible ja que l'estudi d'avaluació està íntimament vinculat a un programa determinat en una situació específica i en un moment concret del seu desenvolupament
- Les dades que s'han de recollir estan condicionats per la viabilitat del procés. Les opcions (quan son possibles) reflecteixen judicis de valor dels administradors del programa. Amb freqüència es constaten diferències entre les dades accessibles i les dades desitjables per l'avaluador i pels responsables del programa
- Moltes variables rellevants només superficialment, són susceptibles de control. La aleatorització com a tècnica de control de la "varianza" sistèmica deguda a la influència de variables estranyes a l'estudi, és molt difícil d'aconseguir en la IA (*Atenció: aquesta característica no s'explica a classe!*)
- El criteri de decisió, en ordre a la continuació, modificació, ampliació o situació del programa, és responsabilitat de l'agència

administradora del programa o audiència a qui es dirigeix l'informe d'avaluació

- L'informe avaluatiu ha d'adaptar-se a les exigències de qui pren les decisions sobre el programa

3.2.3. Procés de recerca

El disseny d'IA no presenta variacions substancials amb respecte al procés general de recerca

- 
- 1) Necessitat, problema, demanda, audiència, expectatives
Quins són els seus efectes? Perquè apareixen determinats efectes?...
 - 2) Propòsit
Valorar, prendre decisions, optimitzar, exigir responsabilitats, comparar eficàcia...
 - 3) Variables, situacions, àmbits, aspectes
Comprensió lectora, càlcul mental, tècniques d'estudi, docència...
 - 4) Model, disseny, estratègia, procediment
Planificació del programa, Implantació del programa, Criteris valoratius, Judicis de valor
 - 5) Recollida de dades
Observació, entrevista, qüestionari, enquesta, documents i anàlisis de contingut i altres instruments
 - 6) Anàlisis de dades
Quantitatiu, qualitatiu
 - 7) Procés de valoració
Judicis positius i/o negatius
 - Presa de decisions
 - Vies d'acció

3.2.4. Models d'IA

La classificació dels dissenys avaluatius ha generat molta discussió. L'avaluació es classifica en diverses tipologies, no excloents, segons la seva funció, el tipus de judici i l'agent avaluador. Tot i que no existeix un consens optem per la següent classificació:

Dissenys d'orientació empíric- analítica

- Disseny basat en objectius (Tyler): les decisions sobre els programes han de basar-se en la coincidència o congruència entre els objectius del programa i els resultats. D'aquí que les tècniques utilitzades consisteixen en recopilar i analitzar dades relatives als objectius específics

Exemple: Un programa que té per objectiu la millora de la lectura en l'alumnat de primària.

- Disseny basat en el mètode científic (Suchman): busca constatar relacions causals entre elements del programa i els resultats basant-se en la lògica del mètode científic

Exemple: Un programa l'objectiu del qual era ensenyar a llegir; el què es mesurarà és les relacions causals que han portat els resultats

Dissenys d'orientació humanístic- interpretatiu

- Disseny de resposta de Stake: està centrat en respondre problemes i qüestions reals que es plantegen les persones implicades en un programa educatiu. L'avaluació és un valor observat i comparat amb alguna norma i ha d'emfatitzar el què s'ha observat sobre un programa, detectant la satisfacció o insatisfacció que mostren les persones implicades en el programa

Dissenys susceptibles de complementarietat

- Dissenys orientats a la decisió: pretenen en més o menys grau, ajudar a prendre i justificar decisions. Es plantegen qüestions com ara: què és el què s'ha de aconseguir amb el programa?, Com s'ha de portar a terme el pla?, etc.

- Disseny UTOS de Cronbach: considera la planificació avaluativa i les qüestions que s'han d'investigar com els eixos directors del disseny. L'avaluador ha de tenir en compte elements com:
 - Unitats: constituïdes per subjectes amb determinades característiques (alumnes, professors, pares, etc.)
 - Tractaments: una unitat està exposada a la aplicació d'un tractament; per exemple, un professor selecciona i organitza lliçons, introdueix una metodologia nova o un programa concret
 - Observació: l'avaluador obté dades abans, durant i/o després del tractament. Per fer-ho utilitzarà tests o enviarà a algú per tal de que observi
 - "Setting": context on es desenvolupa i aplica el programa
- Disseny CIPP de Stufflebeam: el propòsit és el perfeccionament del programa. L'avaluació respon a un procés que inclou la identificació, l'obtenció i la devolució d'informació útil i descriptiva per valorar i ajudar a perfeccionar l'objecte d'interès, fonamentalment en quatre aspectes bàsics: les metes, la planificació, la seva implementació i el seu impacte. Avaluació del context, avaluació d'entrada (Input), avaluació del procés i avaluació del producte

3.2.5. *Nous models avaluatius*

Arrel de les noves necessitats que van emergent de la realitat, l'avaluació es va adoptant amb propostes i models que cobreixen nous enfocaments d'interès.

Avaluació participativa (o col.laborativa)

La investigació evaluativa participativa suposa la constitució d'un grup mixt de treball format per investigadors i per professorat (generalment dels centres que participen en l'avaluació). Patton (1997:100) manté que no hi ha una definició concloent per a la avaluació participativa o col.laborativa. Creu que s'ha de definir i adoptar el significat adequat en cada situació en que s'utilitzi. Les seves característiques són:

- L'avaluació es centre en la millora de grups i institucions a través d'una actitud reflexiva i transformadora dels seus membres
- L'avaluació promou l'aprenentatge en la realitat sobre la que actua
- La participació en l'avaluació condueix a un nivell cada vegada més fort d'apropiació del projecte, de cohesió de grup, de capacitat d'auto-reflexió i canvi i independència i autonomia respecte a assessors externs
- L'avaluador es converteix en un facilitador de l'aprenentatge que es promou en l'interior del procés avaluatiu

Les seves fases són l'avaluació inicial, l'avaluació del procés i l'avaluació dels resultats

NOTA: un mètode coherent per dur a terme l'avaluació participativa consisteix en la investigació- acció introduint en les seves fases de desenvolupament (planificació- acció- observació- reflexió) elements que facilitin l'avaluació del programa.

Avaluació com empowerment

Es defineix com l'ús dels conceptes d'avaluació, de tècnica i resultats per fomentar la millora i la autodeterminació dels participants. Tots els agents

implicats participen en el disseny i implementació de l'avaluació i generalment, un avaluador extern compleix el paper de facilitador i assessor. Aquest model es centra en els següents aspectes:

- S'han de prendre en consideració les fortaleses, les experiències, les estratègies i les finalitats que tenen els membres dels grups més oprimits
- S'ha d'ajudar als grups oprimits a analitzar i comprendre l'estructura social i a desenvolupar les capacitats necessàries que els hi possibiliti aconseguir les seves fites d'una forma satisfactòria
- Es treballa tan a nivell individual, ajudant a les persones a elaborar un poder col·lectiu per lluitar contra la injustícia social
- Existeix un compromís amb la veritat entenent-la com un comprensió de les múltiples perspectives que existeixen en un context
- L'avaluació es concep com un vehicle efectiu pel canvi i la emancipació social